HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

משום רבי אליעזר אמרו חולצת ולא מתייבמת. אף בשהחזירה כשהיא גדולה פליג ואף במגרש גדולה והחזירה וטעמיה משום דגזור בה משום יתומה בחיי האב: **והא הכא.** גבי החזירה כשהיא קטנה וגדלה אצלו: **דטעות אשה אחת היא.** טעות קידושי קטנה: **ופליגי.** דקאמרי רבנן מתייבמת אלמא כי בעל משגדלה אשה קדושין בעל וקס"ד הוא הדין לטעות גדרים: ה"ג **הכא היינו טעמא אדם יודע שאין קדושי קטנה כלום אבל קדשה על מנאי ובעל דעתיה אתנאה.** ולא גרסינן בהא קמיפלגי דהא ר' אליעזר במגרש את הגדולה נמי אמר דכי החזירה אסורה לייבם דטעמא לאו משום קדושי טעות הוא. ומאן דגרים לה מפרש דהאי משום ר' אליעזר אמרו דבריתא אהחזירה כשהיא קטנה וגדלה אצלו הוא דפליג ולית ליה לתנא דבריתא אליבא דר' אליעזר הא דתנא דמתניתין דיבמות (קט.) דאמר דבמגרש גדולה והחזירה נמי אסר רבי אליעזר: **אחמר נמי.** כרבה דאמר בטעות אשה אחת גרידתא אין צריכה הימנו גט: **שנאסרין הוא.** לחליצה: **ע"מ שאסן בו.** ואע"ג דלא יהבה כשרה: **שפיר קאמרת.** בתמיה. דטעמא דהכא לאו משום דאחליצה לתנאיה הוא אלא משום דמעיקרא לאו תנאה הוא: **כל מנאי מהיכן גמרינן מבנאי בני גד וכני ראובן.** דאם יעברו ונתתם ואם לא יעברו ונאחזו בתוככם (במדבר לב): **דאפשר לקיומיה.** למעשה של תנאי דהיינו ונתתם: **על ידי שליח.** כי התם שהרי משה צוה ליהושע לתת להם את הארץ שהיה שלוחו של משה ונתנה להם אבל חליצה אי אפשר לקיימה על ידי שליח אין יכול לומר לשלוחו אם תתן לך פלונית מאתיים זוז חלוץ לה הלכך לאו תנאה הוא לבטל החליצה: **והא ביאה.** הבועל לאם קידושין: **וקא הוי תנאיה תנאה.** כדאמרינן לעיל[ה] הריני בועלך על מנת כו': **דאיפקוח הויות.** והיתה לאיש אחר (דברים כד) כל הויות קידושין במשמע כסף ושטר ובביאה כי היכי דמהני תנאי בקידושי כסף ושטר דאפשר לקיומיה על ידי שליח מהני נמי בביאה: **במלוה.** שמחל לה מלוה שחייבת לו ואמרינן בקידושין (דף ו:) דאינה מקודשת דמשום דמשעה שלוותה ניתנה להולאה וברשותה קיימא והשתא לאו מידי יהיב לה: **צריכה הימנו גט.** ואפילו הטעתו בתנאי דאין אדם עושה בעילתו זנות[ו]: רבי אמי פליג אדרבי אלעזר ואמר המקדש בפחות משוה פרוטה ובעל הוא לצריכה הימנו גט. מאי טעמא בהא הוא דלא טעי להיות סבור שפחות משוה פרוטה יהיו קידושין הילכך גמר ובעל לאם קידושין: **אבל בהנך טעי.** כסבור יודעת היא שאין עליה נדרים לכך היא נשאת וכי בעיל אדעתא דקידושי קמאי בעיל ולא לאם קידושין. במלוה לאו הכל בקיאין בהלכות קידושין: הלכה

אלמא כיון דעבד מעשה אחולי אחליה בו'. תימה לר"י דמאי קס"ד דהאי מקשה וכי ס"ד שלא יועיל שום תנאי לבטל שום מכר וקנין וי"ל דס"ד שצריך להזכיר תנאי בשעת גמר הקנין או המכר: **תנאי** דאפשר לקיומיה ע"י שליח בו'. וא"ת ומה סברא יש כאן דלא גמרינן מהתם אלא לענין מה שהוא סברא דהא לא ילפינן מהתם דלא מהני תנאי אלא בנתינת קרקע וי"ל דהיינו[ז] טעמא דהואיל והמעשה כל כך בידו שיכול לקיימו ע"י שליח סברא הוא שיהא כמו כן בידו לשוויי ביה תנאה אבל חליצה שאין בידו לקיימה ע"י שליח לא הוי בידו נמי למירמי ביה תנאה ואפילו לא יתקיים התנאי יהיה המעשה קיים ומשום הך סברא מודו כ"ע דבעינן שאפשר לקיימו ע"י שליח דומיא דבני גד ובני ראובן אבל לענין תנאי כפול ולענין תנאי ומעשה בב' דברים משמע במי שאחזו (גיטין עה.) דדוקא רבי מאיר אית ליה ולא רבנן דלענין זה אין סברא כל כך ללמוד משם להכי פליגי עליה והשתא משמע דאין תנאי בחליצה לכולי עלמא וכן בפרק מצות חליצה (יבמות קו.) וקשה דבפרק רבן גמליאל (שם נג. ושם) מסיק רבינא לכ"ע יש תנאי בחליצה ואזהו תימה דפליג רבינא אכולה תלמודא דפשיטא לן דאין תנאי בחליצה ואומר רבינו תם ורבינו יצחק דהא דמסיק רבינא התם דלכ"ע יש תנאי בחליצה לאו לומר שלא תהא מותרת לשוק בהך חליצה דודאי מותרת לשוק לכ"ע אלא לומר דלהכי אהני תנאה דאכתי איכא עלה זיקת יבמין לענין דכי אמר לה התקדשי לי בזיקת יבמין דצריכה גט מדרבנן דלא אתי חליצה כיון דהויא על תנאי ומפקע לזיקה לגמרי וכן צריך לחלק לרב אשי דאמר התם דכ"ע חליצה פסולה אינה פוטרת ובמתני' דהתם קתני בהדיא דפוטרת דקתני דנתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום אלא מתני' איירי לענין להתירה לשוק ורב אשי מייירי לענין זיקת יבמין דכפריסת ועוד אי להתירה לשוק אייירי נמי התם אדמיפלגי רבי ורבנן בהחולץ ליבמתו וקידשה לאם יבמות אי צריכה גט ליפלגו בלהתירה לשוק הואיל ותלי נמי בהכי:

המקדש במלוה. פי' בקונט' שמחל לה המלוה שהיתה חייבת לו ולפירושו צריך לחלק בין מקדש במחילת מלוה למקדש בהנאת מחילת מלוה דמקודשת כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף ו:) ולרבינו יצחק אין נראה דשמא אין לחלק והכא יש לפרש דמייירי כגון דאמר לה התקדשי לי במעות מלוה שאת חייבת לי דהתם ודאי אינה מקודשת: **דברי** הכל צריכה הימנו גט. ולא פליגי רב ושמואל אלא בבנסה ולא בעל ופליג אדאביי אע"ג דגבי קטנה שלא מיאנה קאמר שמואל[ח] דאינה צריכה גט ממנו התם ליכא בעילת זנות אפילו לא יבעל לאם קידושין דהא איכא קידושין דרבנן ואם תאמר והא פליגי תנאי לעיל בבעל אי קנו אי לא קנו בפחות משוה פרוטה א"כ היכי קאמר רבי אלעזר דברי הכל צריכה גט דדברי הכל משמע דליכא מאן דפליג דכי האי גוונא פריך לעיל הש"ס אדרבה ויש לומר דלעיל ודאי פריך משום דידע אביי דמסברת עצמו היה רבה אומר כן ולא מקבלה אבל הכא רבי אלעזר אומר כן מקבלה דבבעל מודה שמואל וסבירא להו לרב ושמואל כמאן דאמר קנו ואם תאמר לרב תיקשי למאן דאמר לא קנו ואפילו למאן דאמר קנו שמא לא סבר כרב ודוקא בבעלו קנו משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ויש לומר דאפילו מאן דאמר לא קנו מני סבר כרב בקידש על תנאי משום דאחולי אחליה לתנאיה וחיילי קידושי כסף אבל הכא לא מני למיהוי קידושין על ידי מחילה וקדשה בטעות היינו טעות דפחות משוה פרוטה והכא לא אמרינן דבעל לאם קידושין והכך סברא מצריך הש"ס לפלוגתייהו דרב ושמואל בפרק בית שמאי (יבמות קי. ושם) ואין להקשות לרבי אלעזר דאמר דבבעל מודה שמואל היכי מותבינן לעיל ממתניתין לשמואל דאותבוה משום דמתניתין משמע כנסה סתם בלא בעל:

ממאנת

משום רבי אליעזר אמרו חולצת ולא מתייבמת והא הכא דכטעות אשה אחת דמי ופליגי התם נמי בהא קמיפלגי מר סבר אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום וגמר ובעל לשם קידושין ומ"ס אין אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום וכי קא בעל אדעתא דקידושין הראשונים קא בעל אתמר נמי אמר רב אחא בר יעקב אמר רבי יוחנן המקדש על תנאי ובעל [ב][דברי הכל] אינה צריכה הימנו גט איתיביה רב אחא בריה דרב איקא בר אחתיה [ג]חליצה מוטעת כשירה איזו היא חליצה מוטעת אמר ריש לקיש כל שאומר לו חלוץ לה ובכך אתה כונסה אמר ר' יוחנן אני שונה בין שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא [א]חליצתה פסולה עד שיתכוונו שניהם ואת אמרת חליצתה כשרה אלא אמר רבי יוחנן כל [ב]שאומר לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז אלמא כיון דעבד מעשה אחולי אחליה לתנאיה הכא נמי כיון דבעל אחולי אחליה לתנאיה א"ל בר בי רב שפיר קא אמרת מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן מתנאי בני גד ובני ראובן תנאה דאפשר לקיומיה ע"י שליח כי התם הוי תנאיה תנאה דלא אפשר לקיומיה ע"י שליח כי התם לא הוי תנאה והא ביאה דלא אפשר לקיומיה ע"י שליח כי התם וקא הוי תנאה התם משום [ג]דאיתקוש הויות להדדי אמר רב עולא בר אבא אמר עולא אמר רבי אלעזר [ד]המקדש במלוה ובעל [ד]על תנאי ובעל [ה]בפחות משוה פרוטה ובעל דברי הכל צריכה הימנו גט אמר רב יוסף בר אבא אמר רבי מנחם א"ר אמי המקדש בפחות משוה פרוטה ובעל צריכה הימנו גט בהא הוא דלא טעי אבל בהנך טעי אמר רב כהנא משמיה דעולא המקדש על תנאי ובעל צריכה הימנו גט זה היה מעשה ולא היה כח בחכמים להוציאה בלא גט לאפוקי מהאי תנא [ז]דאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי ישמעאל [ו]והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאף על פי שלא נתפשה מותרת ואיזו זו שקידושיה קידושי טעות שאפילו בנה מורכב על כתיפה

ממאנת

מסורת הש"ס

א) [רש"ן], ב) יבמות קו. [תוספתא יבמות פי"ב], ג) [לעיל מו: קדושין ט:], ד) לעיל נא: יבמות עו: ק: נדה נב., ה) [דף עג:], ו) [לעיל עג.], ז) [וגיטין עה. ד"ה לאפוקי וכו' מילתא אחרת], ח) דלריכה גט משני כל"ל נ"י כ"י ומהרש"ל,

תורה אור השלם

1. וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת זָרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמְאָה וְעֵד אַיִן בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה:

במדבר ה יג

מוסף רש"י

שחלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז. ואע"ג דלא יהבה ליה חליצתה כשירה, כדמפורש דכל תנאי מבני גד ובני ראובן גמרינן, תנאה שאפשר להתעות (ל"ל לעשות) על ידי שליח, שעשה משה את יהושע שליח לתת להם את ארץ הנגעב, הוי תנאיה תנאה, וכל תנאי דלא אפשר לעשות על ידי שליח, כגון חליצה, אין תנאי מועיל בה, וחזו טעמו של דבר (יבמות קו.). **והיא לא נתפשה אסורה.** והיא מישועה הוא, והכי דרים היא אשה שמתה שקידושיה גמורין היא דכי לא נתפשה אסורה לבעלה (נדה נב. וכעי"ז יבמות ק: ולעיל נא:). **ויש לך אחרת שאף על פי שלא נתפשה מותרת.** שאפילו זנתה אלא באונס מותרת לבעל ולבועל (נדה נב. וכעי"ז יבמות שם ולעיל שם). **שקידושיה קידושי טעות.** על תנאי ולא נתקיים התנאי, אם זיעתה מתמיו מותרת לו, לפי שאינה אשתו, אלא פנויה בעצמה היא (לעיל נא:) כגון על מנת שאתי כהן והכי הוא ישראל, וכגון קטנה שאין מעשיה כלום ואמה נמי אין ביכה לקדשה (נדה נב.).

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פ"ד מהל' יבום הל' ט: סמג עשין לב: טוש"ע אה"ע סי' קסט: סעי' מד:

לו ב מיי' שם הל' כד טוש"ע שם סעי' ג:

לז ג מיי' פ"ז מהל' אישות הל' כג: סמג עשין מח: טוש"ע שם סי' כח סעי' טז:

לח ד מיי' וסמג שם טוש"ע שם סי' לח סעי' לה:

לט ה מיי' וסמג שם טוש"ע שם סי' לח סעיף ט וסי' כח סעי' טז בהג"ה:

תוספות רי"ד

א"ר כהנא משמיה דעולא המקדש על תנאי ובעל צריכה גט ממנו פי' שמחל תנאו בשביל שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ולאפוקי מהאי תנא דאר"י אמר שמואל משום ר"י והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאע"פ שלא נתפשה מותרת ואיזו זו שקידושיה קידושי טעות שאפי' בנה מורכב על כתיפה ממאנת והולכת לה והל' כרב כהנא דקאי כרב: על מנת שאין בה מומין וכו'. אי קשיא טעמא דאתני בהדה הוא דלא הוי קידושין הא סתמא הוי קידושין ול"א דהוו קידושי טעות ולעיל בפ' אע"פ אמרנו ארוסה אינה אוכלת בתרומה משום סספון דילמא אי משתכח בה מומין הוי מקח טעות ולא הוי קידושין י"ל דודאי בשאר מומין כגון הני דתנן שכל המומין הפוסלין בכהנים פוסלין בנשים אי אתני עלייהו הוא דלא הוי קדושי אבל מסתמא הוי קידושי אבל במומי המכוערין כגון ריח הפה וריח החוטם או מכות שבגופה אפי' מסתמא הוי מקח טעות ועליהו אמרי' חיישינן משום סימפון. (הרב פי' שאין לחלק בין מומין למומין בענין זה אלא כך תי' קשיא זו מאי דאמרי' הכא במתני' טעמא דאתני